

Oponentní posudek

na disertační práci Ing. Jitky Fialové “Zájmy ochrany přírody a krajinných funkcí lesa na příkladu vybraného území”, Lesnická a dřevařská fakulta, Ústav tvorby a ochrany krajiny, MZLU, 2008

Autorka předložené disertační práce si postavila zajímavý předmět a cíl své práce. Předmětem své studie o rozsahu 123 stran učinila porovnání toho zda zóny zvláštní ochrany konkrétních lesních porostů v modelovém území CHKO Český les korelují s jejich hodnotou, vyjádřenou pomocí metody hodnocení integrovaných funkcí lesa.

Cílem předložené disertační práce se tedy stal úkol zjistit, zda ochranné zájmy a jejich odstupňování v zónách jsou „v konjunkci s vysokou funkční účinností lesů“. K dosažení takového cíle autorka vyšla z hypotézy, že zóny odstupňované ochrany přírody v CHKO Český les v kategoriích I a II jsou navrženy v porostech s nejvyššími hodnotami reálných potenciálů ekologicko-stabilizační funkce lesů, resp. s vysokými hodnotami celkového reálného potenciálu funkcí lesa, tedy v porostech s nejvyššími funkčními schopnostmi lesů v optimálně možných ekosystémových podmínkách.

Práce je řešena na příkladu území a lesů chráněné krajinné oblasti Český les, která byla vyhlášena v r. 2005 a to s rozlohou 465,75 km² (podle webové stránky CHKO) resp. 473 km² podle plánu péče, z čehož lesy tvoří 326 km² neboli 70 % z uvedené rozlohy CHKO. Postup řešení v modelovém chráněném území je doložen textovou a obrazovou přílohou práce a v úplné podobě pak na přiloženém multimediálním DVD.

Zhodnocení, jak DP splnila zadaný cíl a zda byla použita vhodná metoda.

Po prostudování celého díla mohu konstatovat, že zadané cíle práce byly splněny a byla k tomu využita metoda objektivizovaného kvantitativního hodnocení celospolečenských funkcí lesa, neboli metoda kvantitativního hodnocení multifunkčních přínosů lesních ekosystémů. Bylo provedeno porovnání stávajících pásem ochrany s reálnými potenciály ekologicko-stabilizační funkce lesů a s hodnotami celkového reálného potenciálu funkcí lesa, zjištěn jejich nesoulad a navrženo nové vymezení pásem.

Práce tím přispívá nejen k prohloubení poznatků v oblasti ekonomického hodnocení služeb lesních ekosystémů, ale i jejich praktického využívání v ochraně přírody a krajiny.

Posouzení výsledků disertace s uvedením konkrétního přínosu doktoranda

Na základě analýzy stávající zonace v CHKO Český les a jejího porovnání s ekologicko-stabilizační a dalšími funkcemi tamních lesů autorka dospěla k závěru, že potenciály funkcí lesů nebyly při tvorbě zón brány v úvahu. Ukazuje přitom, že nevhodná skladba lesů a vysoký podíl a stejnověkost jehličnatých dřevin je výsledkem několikasetletého podřízení lesů zájmům vlastníků o maximalizaci jejich vlastního prospěchu. Autorka v úvodních pasážích práce ukazuje vývoj společenského vnímání užitečnosti lesů od jednostranně produkčního k polyfunkčnímu chápání, plynoucímu z růstu poznání o úloze ekosystémů a o potřebě obnovovat přirozené lesy a jejich četné životodárné ekosystémové služby.

Za hlavní výsledky disertace lze považovat tvůrčí propojení již dříve vyvinuté metody kvantifikace celospolečenských funkcí lesa s požadavky a formami ochrany přírody a krajiny. Toto propojení metodického postupu ekonomického hodnocení ekologických a ekonomických funkcí lesů s obecnou a zvláštní ochranou přírody a krajiny otevírá cestu k propojování a sladování ekosystémového a druhového přístupu k ochraně přírody a krajiny.

Tvůrčí přínos doktorandky v předložené práci spočívá v tom, že společensky velmi potřebnou a praxí již prověřenou metodu peněžního hodnocení ekonomických a ekologických funkcí lesa obohatila propojením na tematiku forem ochrany přírody a krajiny.

Aktuálnost a význam disertační práce pro praxi, nebo rozvoj vědního oboru

Propojením dlouhodobě rozvíjené vědecké metody multifunkčního ekologického a ekonomického hodnocení lesů s dosavadními formami ochrany přírody a krajiny významně přispívá k praktické využitelnosti této společensky velmi potřebné a legislativní i soudní praxí prověřené metody.

Výsledky takového porovnávání ekosystémového přístupu k lesům, který má svá kvantitativní vyjádření, mohou obecněji posloužit zájmům orgánů ochrany přírody a krajiny, protože přes čtvrtinu lesů ČR se nachází ve zvláště chráněných územích, zároveň však také k dalšímu vyjasňování vztahů mezi úrovní funkcí a služeb ekosystémů na straně jedné a dosavadními způsoby a formami ochrany přírody a krajiny v České republice.

Disertační práce tím významně přispívá k objektivizaci praktického lidského rozhodování o budoucí podobě (tj. tvorbě a ochraně) krajiny, která není jen předmětem bezprostředních užitků či aktuálních společenských potřeb, ale v prvé řadě zajišťuje životodárné podmínky pro existenci všech rostlinných i živočišných druhů v biosféře.

Zhodnocení disertační práce

V porovnání s obdobnými pracemi se předložená studie vyznačuje vysokou jazykovou kulturou. Celkově je práce stylisticky, obsahově i formální úpravou na výborné úrovni, odpovídající požadavkům kladeným na disertační práce.

K předložené práci, bohatě dokládající jak mnohaletou výzkumnou i publikační činnost autorky v oboru hodnocení ekosystémových funkcí lesů, tak i zvládnutí moderních metodických postupů, nemám připomínky.

Nad rámec předložené práce pokládám autorce do diskuse otázku k míře možného ztotožnění výsledků kvantifikací ekosystémového hodnocení funkcí lesů se zájmy ochrany přírody, která se často zaměřuje na podporu počátečních stadií sukcesního vývoje, poskytujících vhodné prostředí pro specifické rostlinné a živočišné druhy, čili působí omezujícím způsobem na přirozený vývoj lesních ekosystémů.

V souhrnu mohu s potěšením konstatovat, že předložená disertační práce splňuje nároky kladené kritérii pro posuzování doktorských disertačních prací. Vzhledem k tomu, že autorka práce splnila zadané cíle a prokázala schopnost samostatné tvůrčí činnosti v oblasti vědeckého hodnocení a rozhodování o krajině, doporučuji její práci k obhajobě.

V Praze 21. 11. 2008

Doc. Ing. Josef Seják, CSc.